

ระบบการศึกษาอบรมตามแนวความคิดของ วิกตอร์ ฮูโก

Victor Hugo's Idea on the Education and Formation System.

ดร.ปรีชา ดิลกวุฒิสิต

* ผู้ช่วยคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Preecha Dilokwuthisith, Ph.D.

* Assistant Dean of Graduate School.

* Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University.

ข้อมูลบทความ

* รับบทความ 5 สิงหาคม 2559

* ตอบรับบทความ 5 ธันวาคม 2559

บทคัดย่อ

วิกตอร์ ฮูโก นักเขียนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดผู้หนึ่งของฝรั่งเศส เคยกล่าวไว้ว่า เปิดโรงเรียนแห่งหนึ่งเท่ากับปิดเรือนจำแห่งหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ยังมีเรือนจำเป็นจำนวนมากและเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี

ระบบการศึกษาในประเทศฝรั่งเศสและในประเทศอื่นๆ ส่วนใหญ่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมอุตสาหกรรม นั่นก็คือ การมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตสินค้าจำนวนมากโดยใช้เข้าหาลอมเดียวกัน อันที่จริงแล้วนักการศึกษาหรือครูจะต้องทุ่มเทความสนใจไปที่ความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านรู้ความสามารถและพรสวรรค์อย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ยิ่งไปกว่านั้น ครูจะต้องเน้นการอบรมบ่มนิสัยที่ดีเป็นต้นว่า ความเมตตา กรุณา นิสัยที่ดีในการทำงาน ความริเริ่มสร้างสรรค์ และความปรารถนาอย่างแรงกล้าในอันที่จะแสวงหาความรู้เหนืออื่นใดทั้งสิ้น ระบบการศึกษาที่เหมาะสมจะต้องไม่เน้นการเรียนรู้แต่เพียงทฤษฎีหรือการเรียนรู้แบบท่องจำ แต่จะต้องมุ่งไปที่การประยุกต์ใช้ทฤษฎีให้เข้ากับสถานการณ์จริง ในการนี้ ครูจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการสอบจากการวัดทักษะการจำของนักเรียนไปเป็นการวัดทักษะการคิด รวมทั้งเจตคติและบุคลิกภาพของพวกเขา สรุปแล้วก็คือ ระบบการศึกษาที่ดีจะต้องมุ่งไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการผลิตและการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่เปี่ยมด้วยความเมตตา กรุณา

คำสำคัญ: ระบบการศึกษา
การอบรม
นิสัยที่ดี

Abstract

Victor Hugo, one of France's greatest writers, once said: "opening one school is equivalent to closing one prison". However, there are still a large number of prisons today and they are increasing in number every year.

The education system in France and in most other countries has been congruent with the industrial culture i.e. it aims to produce a large amount of products by using the same mould. In fact, educators or teachers should focus their attention rather, on the individual differences of their capabilities and talents as best as possible. Additionally, teachers should place stress on the formation of good habits e.g. loving kindness, good working habits, creativity, and a strong desire for the acquisition of knowledge. Above all, an appropriate education system should not stress only theoretical study or rote learning, but focus on the application of theory to real situations. In line with this, teachers should change the style of examinations away from evaluation of the memorization skills of students to the evaluation of their thinking skills, including their attitudes and personalities. In short, a good education system should aim at the development of productive manpower and adults endowed with loving kindness.

Keyword: education system
formation
good habit

บทนำ

“เปิดโรงเรียนแห่งหนึ่งเท่ากับปิดเรือนจำแห่งหนึ่ง” คำกล่าวของวิกตอร์ ฮูโก ประโยคนี้คงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นความจริงเสียยิ่งกว่าจริง แต่เป็นที่น่าเสียใจเป็นอย่างยิ่งว่า นักเขียนท่านหนึ่งซึ่งได้แต่งหนังสือเล่มหนึ่งเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่วิกตอร์ ฮูโก ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นนักเขียนชาวฝรั่งเศสที่ยิ่งใหญ่ และรู้จักกันอย่างแพร่หลายที่สุด (http://en.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo สืบค้นเมื่อวันที่ 12/10/2558) ได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มนั้นว่าเมื่อฮูโก พูดเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียน ท่านพูดอย่างซื่อๆ เต็มไปด้วยเจตนาดี แต่ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษาอย่างลึกซึ้งถึงต้องแก้ไขโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนต่อสังคม

ความจริง ผู้ที่กล่าวเช่นนั้นน่าจะยังไม่เป็นผู้ที่รู้จักฮูโกดีพอ อันที่จริงแล้ว ถึงแม้ฮูโกจะเป็นนักพูดนักเขียนที่มีอยู่ในแวดวงการศึกษา แต่ท่านก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์แขนงต่างๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ดังนั้น เมื่อท่านพูดถึงเรื่องการศึกษาไม่ว่าในรัฐสภาหรือที่ใดๆ ก็ตามท่านก็พูดได้อย่างผู้รู้ ในด้านนี้ผู้หนึ่งเลยทีเดียว

ต้องมีการวางแผนแบบยุทธศาสตร์

การจัดการศึกษาเปรียบได้กับการวางแผนยุทธศาสตร์ในสมรภูมิ ซึ่งแม่ทัพนายกองจะต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับบรรดาทหารผู้ใต้บังคับบัญชาให้รู้เป้าหมายของการรบอย่างถ่องแท้เสียก่อน หลังจากนั้นทุกคนไม่ว่าจะเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่หรือทหารชั้นผู้น้อยจะต้องร่วมมือร่วมใจกันใช้ทั้งสติปัญญา ความรู้และความเชี่ยวชาญต่างๆ เพื่อฟันฝ่าไปสู่ความสำเร็จหรือชัยชนะ ถ้าหากว่าในระหว่างที่มีการรบอยู่นั้น เกิดมีอุปสรรคขัดขวางมิให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ ก็จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือระดมความคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายนั้นๆ การดำเนินการรบต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายอยู่เสมอ ฉะนั้น การดำเนินการศึกษาก็จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาอยู่เสมอ ฉะนั้น ในการดำเนินการศึกษานั้น อาจจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้างซึ่งข้อบกพร่องเหล่านั้นอาจจะเป็นเหยื่ออันโอชะของนักเขียนนักวิจารณ์ที่จะนำไปเขียนโจมตีอย่างเสียๆ หายๆ บางครั้งก็เป็นการโจมตีโดยไม่ทราบข้อเท็จจริงและสาเหตุของปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นๆ ดีพอ ซึ่งบางครั้งก็เป็นการโจมตีโดยไม่ทราบข้อเท็จจริงและสาเหตุของปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นๆ ดีพอ ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้ที่ทำงานอยู่ในแวดวงการศึกษาจะต้อง

ไม่ยอมให้สิ่งเหล่านี้ทำให้ท้อแท้หมดกำลังใจ จนกระทั่งยอมแพ้เลิกไปง่ายๆ แต่จะต้องพยายามแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องเหล่านั้น ให้สำเร็จลุล่วงไปอยู่ตลอดเวลา

ปัญหาหรือข้อบกพร่องที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาก็คือ ในความเป็นจริงแล้ว การศึกษาดูเหมือนว่าจะมิได้ช่วยลดจำนวน เรือนจำหรือจำนวนอาชญากรต่างๆ ได้เลย เราจะเห็นได้ว่า ในขณะที่จำนวนโรงเรียนทวี ขึ้นนั้น จำนวนเรือนจำก็ทวีขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า โรงเรียนมีส่วน สำคัญยิ่งในการอบรมบ่มนิสัยมนุษย์ แต่เป็น เรื่องที่น่าคิดว่าทำไมเรือนจำยังเต็มอยู่เสมอ และมีการสร้างเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

โรงเรียนไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาสังคม ดังกล่าวได้ ถ้าปราศจากผู้บริหารและบุคลากร ที่ดี ถ้าผู้บริหารโรงเรียนไล่ครูอาจารย์ที่ดีมี ความรับผิดชอบและเสียสละอุทิศตนในการ สอนอบรมนักเรียนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ออก หรือผู้กำหนดหลักสูตรหรือแผนการศึกษา ตัดเนื้อหาวิชาที่จะปลูกฝังหลักศีลธรรมในตัว ผู้เรียนออกไปแล้วไซ้ ก็ไม่เป็นที่น่าแปลกใจ เลย ที่เรือนจำทุกแห่งเต็มจนล้นอย่างที่เราเห็นกัน อยู่ทุกวันนี้โรงเรียนประเภทที่กล่าวมานี้มิใช่ โรงเรียนแท้แต่เป็นภาพลวงตาของมัน โรงเรียน เช่นว่านั้นได้กลายเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนแข่งกัน หาความรู้เพื่อที่จะได้รับประกาศนียบัตรอันไร้ค่า

ผลสุดท้ายคือการว่างงาน การประพฤติดีผิดทำนอง คลองธรรมของเยาวชน ฯลฯ ซึ่งก็มีใช้เรื่องที่น่า แปลกใจแต่ประการใด และอาจกล่าวอย่างเต็ม ปากเต็มคำได้ว่า สิ่งเหล่านี้เป็นผลที่โรงเรียน ก่อขึ้นมาเอง

ยุทธศาสตร์การศึกษาต้องมีสาระดี

อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนในระบบการ ศึกษาในปัจจุบันนี้ มิได้ให้สิ่งที่เป็นสาระดี (essence) ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตแก่ผู้เรียน มากเท่าที่ควร ดังที่วิทยากร เชียงกูล ซึ่งปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์และคณบดี วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต ได้สะท้อนแนวคิดดังกล่าวไว้ในบทกลอน “เพลง ถิ่นแห่งสถาบัน” เมื่อ พ.ศ.2515 ซึ่งมีท่อน ติดปากว่า “ฉันทเยาว์ฉันทเขลาฉันททั้ง ฉันทจึงมา หาความหมาย ฉันทหวังเก็บอะไรไปมากมาย สุดท้ายให้กระดาษฉันทแผ่นเดียว” (<https://th.wikipedia.org/wiki>)

ด้วยเหตุนี้ การปฏิรูปการศึกษาจึงนับ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวด และการปฏิรูปดัง กล่าวนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของ ทุกๆ คนทุกๆ ฝ่าย ทุกคนจะต้องพยายาม ดำเนินไปสู่เป้าหมายอันเดียวกัน ซึ่งในการนี้ ต้องใช้เวลา ความเสียสละ และความเพียร อดทนเป็นอย่างมาก (เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2543:235-244)

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะไม่พูดถึงการปฏิรูปโดยตรง แต่จะพูดถึงหลักการ ซึ่งเป็นหลักการง่ายๆ ที่หลายคนลืมหรือมองข้ามไปแล้ว เปรียบประดุจคนหลงทางอยู่ในป่าขณะที่กำลังไปค้นหาสิ่งที่มีค่ามหาศาล

การอบรมเป็นสาระสำคัญของการศึกษา

ก่อนอื่น จะต้องตกลงหรือให้คำจำกัดความให้ได้เสียก่อนว่า “การศึกษา” คืออะไร และ “การอบรม” คืออะไร ศัพท์สองคำนี้มีความหมายแตกต่างกัน และจะใช้คำหนึ่งแทนคำหนึ่งไม่ได้เป็นอันขาด

ในปัจจุบัน มีการใช้ศัพท์สองคำนี้กันอย่างสับสนปนเป ซึ่งคนทั่วไปก็เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่อย่าลืมว่า มีภัยพิบัติอันใหญ่หลวงมากมายที่เกิดขึ้นจากการละเลยหรือมองข้ามสิ่งเล็กๆ น้อยๆ และอันที่จริงแล้ว การใช้คำว่า “การศึกษา” แทน “การอบรม” นั้นมิใช่เรื่องเล็กน้อยเลย

ทุกวันนี้ เราพบคนที่ได้รับการศึกษาแต่ไม่ได้รับการอบรมมากมาย คนเหล่านี้มีความรู้ก็จริงแต่ไม่มีจรรยาบรรณของผู้ดี ไม่รู้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งตรงกันข้ามกับคนที่ได้รับการอบรมที่ดี คนเหล่านั้นจะมีมารยาทที่ดี พูดจาสุภาพอ่อนหวาน มีการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ในยุคนี “การอบรมสั่งสอน” เกือบจะไม่มี ความหมายแล้ว คนส่วน

ใหญ่เห็นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ล้าสมัย ระเบียบกฎเกณฑ์และมารยาทสังคมก็สลัดทิ้งเสียสิ้น โดยกล่าวหาว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อชีวิตที่เป็นสุขและอิสระเสรี นอกจากนี้ สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ยังเป็นตัวต้นเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการทำลายล้างการอบรมสั่งสอนที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในเรื่องการศึกษาในปัจจุบันก็คือ มีผู้สอนเป็นจำนวนมาก ในสมัยนี้ที่ได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี แต่ไม่ได้รับการอบรมที่ดี เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เขาจะให้การอบรมสั่งสอนที่ดีแก่ศิษย์ได้อย่างไรกัน

มีครูอาจารย์จำนวนไม่น้อยที่เกิดมาในครอบครัวที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาน้อยในระดับสูงเมื่อเขาได้มีโอกาสได้รับการศึกษาและสำเร็จออกไปเป็นครูอาจารย์จึงพยายามที่จะสั่งสอนให้ลูกศิษย์เรียนต่อไปสูงๆ เพื่อที่จะได้ไม่มีสภาพเหมือนกับครอบครัวที่เขาเกิดมานั้น แต่ไม่ได้สนใจอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี การให้ศึกษาแบบนี้เปรียบเสมือนการสร้างโต๊ะที่ไม่มีขาใช้งานอะไรไม่ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง สังคมปัจจุบันจึงมีแต่ปัญหาความยุ่งยากนานัปการ

การศึกษาในปัจจุบันเป็นการศึกษาแบบวัฒนธรรมอุตสาหกรรม ซึ่งมุ่งผลิตคนที่มีความรู้พร้อมกันคราวละมากๆ โดยให้ความรู้อย่างเดียวกัน ถึงแม้ผู้เรียนจะมีภูมิหลังและลักษณะ

นิสัยหรือความโน้มเอียงต่างหากก็ตาม การศึกษาดังกล่าวเน้นการท่องจำความรู้จากตำราที่สามารถควบคุมให้เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ง่ายและประเมินผลได้สะดวก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การศึกษาแบบนี้จำลองมาจากโรงงานซึ่งผลิตสินค้าออกมาคราวละมากๆ โดยใช้พิมพ์หรือแบบหลอมเดียวกัน และมีการจัดการแบบบนสู่ล่าง (พระไพศาล วิสาโล. 2552:361)

หากผู้เรียนไม่มีรากฐานอันมั่นคงฝ่ายจิตวิญญาณ เนื่องจากผู้สอนดูถูกหรือมองข้ามความสำคัญของการอบรมให้ผู้เรียนเป็นคนดี โดยมุ่งแต่จะให้พวกเขามีความรู้ความสามารถทางฝ่ายโลกแต่ฝ่ายเดียวดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดผลเสียหายแก่เยาวชนและสังคมอย่างมีอาจที่จะประเมินได้ และการที่จะแก้ไขบำบัดผลร้ายที่เกิดขึ้นจากความหลงผิดทางการศึกษาดังกล่าวนี้นี้จะต้องใช้เวลายาวนานมาก

วิคเตอร์ อูโก ในฐานะที่เป็นจินตกรวีหรือนักประพันธ์ได้ยกย่องความสวยงามสดงงาม หรือสุนทรียภาพของสิ่งต่างๆ ความมีจิตใจสูงส่ง ความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเฉพาะต่อผู้ที่อ่อนแอ ผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้ได้รับความไม่เป็นธรรม แต่การศึกษาในปัจจุบันได้ยกย่องหรือก่อให้เกิดความชั่วช้าสามานย์ การแก่งแย่งชิงดี การเอาเปรียบ และความยุติธรรมต่างๆ นานาในสังคม การศึกษาสมัยใหม่ได้ส่งเสริมให้มนุษย์เฝ้าหาความสนุกสนาน

สบายโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม ขนบประเพณีอันดีงาม หรือความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น การกระทำดังกล่าวนี้จะเรียกว่าเป็นการอบรมสั่งสอนได้อย่างไร

สภาพการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้จำเป็นต้องมีการเยียวยาแก้ไข ผู้ปกครองหรือครูบาอาจารย์บางท่านอาจหาข้อแก้ตัว เพื่อที่จะไม่ต้องเหนื่อยแรงได้ต่างๆ นานา เช่นอ้างว่าถึงทำไปก็เสียเวลาเปล่า เพราะไม่สามารถสู้กับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่ไม่ดีได้ นอกจากนั้นสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในยุคปัจจุบันยังได้ชักนำบรรดาเยาวชนทั้งหลายไปสู่ความเลวร้ายอย่างชนิดรังไม่อยู่ อันที่จริงแล้วการอ้างเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากทุกคนสามารถที่จะเปลี่ยนสภาพการณ์แวดล้อมได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องอาศัยความกล้าหาญและความพากเพียรอดทนเป็นอย่างมาก

การอบรมให้รู้จักคิดสร้างสรรค์เป็นสาระตงข้อแรก

นอกจากโรงเรียนในยุคปัจจุบันไม่มีการอบรมสั่งสอนศีลธรรมกันอย่างแท้จริงแล้ว การให้การศึกษาหรือการให้ปัญญาความรู้ที่แท้จริงนั้นก็แทบไม่มีเลย ครูอาจารย์ก็สักแต่สอนหนังสือมิได้สอนคน กล่าวคือ สอนไปตามตำรามิได้สอนให้รู้จักคิดให้กว้างขวางลึกซึ้ง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทำให้ผู้เรียน

เรียนอย่างไม่มีชีวิตชีวาและเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ความจริงแล้วมิใช่ว่าตำราไม่ดีหรือไม่มีความหมาย แต่ผู้สอนที่ดีจะต้องรู้จักแก้ไขดัดแปลงหรือประยุกต์ตำราให้เข้ากับความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน และให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ การเรียนการสอนจึงจะสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้

การอบรมให้รู้จักประยุกต์จากทฤษฎีเป็นสาระดัดแปลง

นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังจะต้องฝึกผู้เรียนให้รู้จักสังเกตข้อเท็จจริง ให้รู้จักพินิจพิเคราะห์เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร รู้จักมองเห็นความสัมพันธ์กันและความแตกต่างกันของสิ่งต่างๆ รู้จักตัดสินหรือประเมินค่าของสิ่งต่างๆ ว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ตลอดจนรู้จักประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งของการศึกษาอบรม แต่การศึกษาในปัจจุบันเน้นการท่องจำเป็นหลักหรือเน้นการเรียนรู้ทางทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาในทางที่ถูกที่ควรต้องฝึกอบรมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดและปฏิบัติอย่างถูกต้อง โดยเน้นการปรับประยุกต์ทฤษฎีให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาของบุคคลและสังคม (พระไพศาล วิสาโล. 2552.353-359)

การอบรมเจตคติเป็นสาระดัดแปลงข้อสาม

องค์ประกอบอีกประการหนึ่งของการศึกษา คือ การสอบ ซึ่งความจริงแล้วการสอบมิใช่เรื่องสลักสำคัญอะไรนัก แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เราเน้นความสำคัญของการสอบมากเกินไปจนเหตุและผลของการสอบเป็นตัวกำหนดอนาคตหรือความเจริญก้าวหน้าของผู้เรียนเลยทีเดียว และการสอบนั้นก็มักจะวัดเฉพาะความรู้ของผู้ที่เข้าสอบเท่านั้น แต่มิได้วัดบุคลิกภาพ ความคิดอ่าน ทักษะ และความสามารถทั่วไปของเขาซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่า มีสุภาษิตบทหนึ่งกล่าวว่าข้าวสาลีเพียงหนึ่งเมล็ดที่อยู่ในมือของคนงานที่ขำนาญ ยังดีกว่ายุงที่มีข้าวเต็มของคนที่ไร้น้ำใจและปราศจากความเพียร เพราะฉะนั้น ครูที่ออกข้อสอบซึ่งต้องใช้ความคิดมากกว่าความจำ และสามารถวัดทักษะ เจตคติหรือบุคลิกภาพของนักเรียนได้ด้วยนั้น จึงนับว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การยกย่องชมเชยเป็นอย่างยิ่ง

การอบรมให้ตระหนักในความสำคัญของครอบครัวและโรงเรียนเป็นสาระดัดแปลงข้อสี่

โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งที่มีส่วนกำหนดอนาคตของโลก ความจริงสถาบันครอบครัวก็มีความสำคัญมากในสังคม แต่สภาพการณ์ปัจจุบันที่พ่อแม่ต้องทำมาหากินตัวเป็นเกลียวไม่มีเวลาสั่งสอนอบรมลูก ทำให้

โรงเรียนมีความสำคัญมากกว่าครอบครัวในการให้การศึกษาอบรมเด็ก (วิสูตร ชลนิธิ. 2558:4, 133) ด้วยเหตุนี้ ครูจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ของตนและไม่ยอมแพ้หรือท้อถอยต่อความยากลำบาก และอุปสรรคต่างๆ ซึ่งย่อมมีอยู่เสมอ

การอบรมให้มีความสุขกับการทำงานเป็นสาระดีข้อห้า

โรงเรียนสามารถช่วยแก้ปัญหาสังคมเรื่องการว่างงานได้ด้วยการปลูกฝังเยาวชนและชักชวนประชาชนให้นิยมงานด้านเกษตรกรรม ความจริงโรงเรียนควรที่จะทำเช่นนี้มานานแล้ว เมื่อคริสต์ศตวรรษที่แล่นนักการเมืองผู้หนึ่งได้เตือนให้สังวรว่า อุตสาหกรรมเป็นอันตรายต่อสังคม เขาเขียนไว้ว่า เกษตรกรรมเลี้ยงคนที่เกิดขึ้นมา แต่อุตสาหกรรมให้กำเนิดคนที่มันเลี้ยงไม่ได้ แต่ไม่ค่อยมีใครเชื่อฟังเขา การว่างงานจึงมีอยู่ทั่วไป และความยุ่งยากต่างๆ นานาในสังคมก็เกิดขึ้นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้

หลายต่อหลายคนกล่าวว่า โลกเราจะต้องมีการเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง เราจะไปหยุดยั้งหรือขัดขวางพัฒนาการของโลกไว้หาได้ไม่ และการว่างงานก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ควบคู่มากับความเจริญก้าวหน้า ซึ่งคำกล่าวนี้ก็อาจเป็นความจริงถ้าหากพัฒนาการนั้นขาด

ระเบียบ การว่างงานก็ย่อมจะต้องมีขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น แต่โลกของเรานั้นกว้างใหญ่ไพศาลมาก และยังมีที่รกร้างว่างเปล่าอีกมากมายที่ยังรอคอยการพัฒนาอยู่ ถ้ามีการจัดระบบระเบียบที่ดี มีการกระจายงานและรายได้ที่เหมาะสมก็จะช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้ นอกจากนี้ โรงเรียนก็ยังสามารถช่วยสังคมได้ในเรื่องนี้อีกแรงหนึ่ง ด้วยการจัดการศึกษาอบรมที่เหมาะสมถูกต้อง โดยสั่งสอนอบรมผู้เรียนให้รู้จักทำงาน ให้รู้จักหางานทำ ตลอดจนสอนให้รู้จักคิด รู้จักค้นหา รู้จักประดิษฐ์สิ่งต่างๆ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายเหลือเกินที่มีครูเป็นจำนวนมากไม่สามารถสั่งสอนอบรมผู้เรียนให้รู้จักทำงาน ให้รู้จักหางานทำ ตลอดจนสอนให้รู้จักคิด รู้จักค้นหา รู้จักประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้เพราะตัวเองมิได้มีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู ที่มาเป็นครูก็เพราะหางานอย่างอื่นทำไม่ได้เท่านั้น

สำหรับโรงเรียนที่อยู่ในชนบทนั้น จะต้องมีการจัดหลักสูตรและฝึกฝนอาชีพแก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน ไม่ควรที่กระทรวงศึกษาธิการจะไปกำหนดหลักสูตรหรือจัดวางโครงการฝึกฝนวิชาชีพชนิดตายตัวเหมือนกันทุกๆ ท้องถิ่น ซึ่งการกระทำเช่นนั้นจะไม่เกิดผลดีเลย เพราะแต่ละท้องถิ่นมีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไป การจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอาชีพที่

ไม่มีในห้องถื่นนั้น จะทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจที่จะเรียน และไม่สนองความต้องการของผู้ปกครอง ตลอดจนมีปัญหาอื่นๆ ติดตามมาอีกมากมาย

นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถที่จะช่วยเหลือชุมชนในชนบทได้ด้วยการเป็นศูนย์กลางในการระดมความคิดของประชาชน ซึ่งสิ่งที่เรียกกันว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ซึ่งในเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่วิกตอร์ ฮูโก ซึ่งอยู่เคียงข้างผู้ยากไร้และได้ต่อสู้เรียกร้องเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเสมอมา (https://en.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo สืบค้นเมื่อ 12/10/2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญเป็นอย่างมาก

การอบรมบ่มเพาะความสนใจศึกษาเป็นสารัตถะข้อหก

การจัดหลักสูตรเนื้อหาวิชาเรียนที่ผู้เรียนไม่สนใจนั้นทำให้เกิดความเบื่อหน่ายแก่ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ครูผู้สอนบางท่านเมื่อสอนศิษย์ที่ไม่ยอมรับรู้อะไรก็ถึงกับยอมแพ้เองง่ายๆ บางคนก็ยกสุภาษิตขึ้นมาเปรียบเทียบกับ เหมือนกับการให้น้ำแก่วัวควายที่ไม่กระหายหรือตักน้ำรดหัวตอ ซึ่งก็นับเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น ผู้ที่มีหน้าที่จัดหลักสูตร หรือวางแผนการศึกษาน่าที่จะเป็นครูในชนบทเสียก่อน เพื่อที่จะได้รับประสบการณ์

ตรงและเกิดความเข้าใจงานของครูบ้านนอกอย่างถ่องแท้ ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกวันนี้ก็เนื่องมาจากผู้วางแผนมิได้เป็นผู้ปฏิบัติ และผู้ปฏิบัติมิได้เป็นผู้วางแผน ถ้าแก้ปัญหานี้ด้วยการให้ผู้วางแผนได้ออกไปปฏิบัติงานในห้องถื่นจริงๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ปัญหาความท้อแท้เบื่อหน่ายของครูที่ต้องสอนเรื่องที่ไม่เหมาะสมกับความสนใจ สติปัญญา ความสามารถ และความพร้อมของเด็กนักเรียน หรือต้องสอนในเรื่องที่ไร้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนก็จะหมดไป หรืออย่างน้อยก็ทุเลาเบาบางลงไปบ้าง

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความสูญเปล่าทางการศึกษา มีห้องเรียนจำนวนไม่น้อยที่นักเรียนล้นห้องเนื่องจากเด็กสอบตกซ้ำชั้นหรือต้องเรียนซ้ำบางรายวิชา เด็กบางคนมีระดับสติปัญญาต่ำ เรียนเท่าไรก็สอบตกแล้วตกอีก เด็กบางคนเข้าโรงเรียนสี่ปีแล้วยังอ่านหนังสือไม่ออก คิดเลขไม่เป็น ถ้าให้เด็กเหล่านี้เรียนอยู่เรื่อยๆ ก็เป็นการเสียเวลาทั้งของครูและนักเรียนเหล่านั้นตลอดจนเพื่อนนักเรียนในชั้น ควรจะให้พวกเขาได้ออกไปช่วยผู้ปกครองทำงาน หรือประกอบอาชีพเสียยังจะดีกว่า และในกรณีที่เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา เช่นว่านี้ จะหาว่าครูไม่มีประสิทธิภาพหรือเสนอให้เลิกมีโรงเรียนเสียมิได้เป็นอันขาด เพราะไม่มีอะไรที่จะมาทดแทนโรงเรียนได้

ปัญหาการศึกษาของแต่ละประเทศนั้น มีความคล้ายคลึงกัน เพราะฉะนั้น เราจึงควรสนใจในปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการศึกษาของประเทศอื่น เพื่อที่จะนำมาดัดแปลงใช้ประโยชน์กับประเทศของเรา ประเทศสังคมนิยมบางประเทศ เช่น ประเทศเวียดนาม แก้ปัญหาการดูถูกดูแคลนงานที่ใช้แรงงานของผู้เรียน ด้วยการให้นักเรียนนักศึกษาเรียนครึ่งวันและทำงานใช้แรงงานอีกครั้งวัน โดยคำถามสำคัญหนึ่งในหัวข้อที่ครูจะให้นักเรียนตอบมาเป็นการบ้านคือ วันนี้ นักเรียนช่วยพ่อแม่ทำงานหรือยัง (เพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง. 2557:42) แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ประเทศอื่นๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการแก้ปัญหาเจตคติที่ไม่ดีต่อการทำงานที่ใช้แรงงานของผู้เรียนด้วยวิธีนี้

การอบรมให้ครูมีขวัญกำลังใจและมีความศรัทธาในวิชาชีพครูเป็นสาระตงข้อเจ็ด

ในการแก้ไขปัญหาคการศึกษาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ขวัญและกำลังใจของครูเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งถ้าหากครูอาจารย์ทั้งหลายมีขวัญและกำลังใจ ตลอดจนความตั้งใจจริงที่จะทำให้งานของโรงเรียนบรรลุผลตามเป้าหมายแล้วไซ้ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ก็จะหมดสิ้นหรือลดน้อยลงไปได้ และเมื่อทุกคนทำหน้าที่ของตนด้วยมโนธรรมอันสัตย์ซื่อ ความ

ศรัทธาและการตระหนักถึงความสำคัญของงานอันขาดเสียมิได้ของตนก็จะเกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เป็นความแรงกล้าที่ไม่มีสิ่งใดจะสู้ได้

สิ่งที่จะช่วยให้มีการแก้ไขปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้นได้อีกประการหนึ่งก็คือ การวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์หรือการติเพื่อก่อ ซึ่งในเรื่องนี้ วิกตอร์ ฮูโก ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีความสนใจในเรื่องของการศึกษามาก ได้กล่าวตำหนิอย่างรุนแรงต่อบรรดาพระสงฆ์หรือนักบวชที่ดำเนินกิจการโรงเรียนอยู่ในสมัยของท่าน ถึงแม้ท่านจะตำหนิเกินกว่าเหตุไปบ้าง แต่ก็มีเหตุน่ารับฟังและน่านำไปพิจารณาแก้ไขมิใช่น้อย

ในการสั่งสอนอบรมนักเรียนให้เป็นคนดีนั้น เราต้องสังวรไว้เสมอว่า ครูผู้สอนมีอิทธิพลต่อนักเรียนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูและนักเรียนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น นักเรียนก็จะยังสามารถซึมซาบรับเอาบุคลิกภาพ แนวความคิด การประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนการเชื่อหรือไม่เชื่อศาสนาของครูผู้นั้นไว้ในตัวได้ง่ายดายมากขึ้น

การอบรมให้มีศรัทธาต่อศาสนาเป็นสาระตงข้อแปด

การอบรมให้มีความศรัทธาการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ โดยไม่ยอมเกี่ยวโยงกับ

ศาสนา กับการสอนวิชาต่างๆ โดยยึดศาสนาเป็นหลักนั้น มีผลลัพธ์ที่แตกต่างกันอย่างใหญ่หลวง และการสอนของครูที่เชื่อและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ก็แตกต่างอย่างลิบลับกับการสอนของครูที่ไม่เชื่อและไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา

อันที่จริงแล้ว ความเชื่อทางศาสนาและความรู้มีได้เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกันเลยและ “...โลกกับธรรมต้องผานกัน...” (พระไพศาล วิสาโล. 2552:279) นักการศาสนาท่านหนึ่งก็ได้ให้ อรรถาธิบายไว้อย่างชัดเจนถึงความสอดคล้องต้องกันระหว่างความเชื่อและปรัชญาจนตลอดจนความรู้จะที่เกิดจากปรัชญาหรือสติปัญญานั้น ท่านกล่าวว่า เป็นไปไม่ได้ที่ความเชื่อและความรู้ที่แท้จริงจะขัดแย้งกัน ความรู้ต่างๆ ในชีวิตซึ่งจะช่วยให้เขาเข้าใจถึงความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ (Whitman. 1985:276) หรือมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงในหลักธรรมชาติดันยิ่งใหญ่อย่างหาขอบเขตมิได้ ซึ่งว่าไปแล้วก็คือหลักธรรมหรือความเป็นจริงนั่นเอง

แต่เป็นที่น่าเสียดายเหลือเกินที่มีประชาชนจำนวนไม่น้อยมองข้ามความสำคัญของการศึกษาอบรมที่จะต้องยึดเอาหลักธรรมคำสอนของศาสนาเป็นหลัก พวกเขาไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดเรื่องการศึกษอบรมของศาสนา พวกเขาจึงไม่สนใจในเรื่องของการศึกษอบรม พวกเขาเพียงสนใจเอาใจใส่แต่การที่จะให้ลูกหลานของตนได้ศึกษาหาวิชาความรู้ทางฝ่ายโลกเพื่อที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพโดยไม่คำนึงเรื่องทางฝ่ายจิตวิญญาณเลย เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยที่มีเยาวชนเป็นจำนวนมากที่เสียไปในยุคสมัยของเรา (พระธรรมปิฎก. 2543:173-187)

สรุป

การศึกษากับการอบรมนั้นไม่เหมือนกัน การศึกษาปลูกฝังความรู้ ส่วนการอบรมนั้นปลูกฝังจริยธรรม ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนบุคลิกภาพ การศึกษาและการอบรมนี้จะต้องดำเนินควบคู่กันไปในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางฝ่ายโลกและฝ่ายจิตวิญญาณ ถ้าทำได้ดังนี้แล้ว คำกล่าวของวิกตอร์ ฮูโกที่ยกมากล่าวข้างต้นนั้นก็จะความจริงขึ้นมาอย่างไม่ต้องสงสัย

บรรณานุกรม

- พระธรรมปิฎก. (2543). **หากไร้อิสรภาพทางปัญญาชัยชนะจะมีมาจากไหน**. ในแสวงหาทางออก
จากภาวะวิกฤตภายใต้ความซับซ้อนของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ภัคธรรมศ.
- พระไพศาล วิสาโล. (2552). **พุทธศาสนาไทยในอนาคต: แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมล คีมทอง.
- เพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง. (2557). **การศึกษาอีกแล้ว**. ในมติชน. (ปีที่ 35 ฉบับที่ 1797, 23-29 ม.ค.
2558).
- วิทยากร เชียงกูล. (2558). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก: https://th.wikipedia.org/w/index.php?title=วิทยากร_เชียงกูล&oldid=6110227.
- วิสูตร ชลนิธิ. (2558). **กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัด
ระยอง**. ปรินิพนธ์ปริญญาคุุณวุฒิปบัณฑิต สาขาการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2543). **ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปวัฒนธรรมการเรียนรู้**. ในแสวงหาทางออก
จากภาวะวิกฤตภายใต้ความซับซ้อนของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ภัคธรรมศ.
- Victor Hugo. (2015). [Online]. Available: https://en.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo.
- Whitman, Walt. (1985). **Miracles**. In **Introducing Literature**. New York: Macmillan.